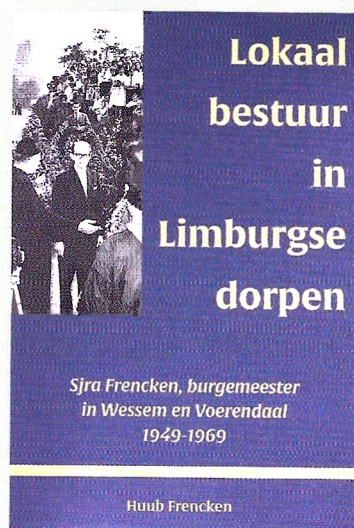

HET BESTUUR ALS SPIEGEL VAN DE DORPEN

Bespreking van Huub Frencken, *Lokaal bestuur in Limburgse dorpen. Sjra Frencken, burgemeester in Wessem en Voerendaal 1949-1969* (Leiden 2023).

PIETER MAESSEN

Dr. Pieter Maessen werkte in de journalistiek en de communicatie. Zie www.maessenweb.nl en www.langsderoer.nl.

Over de oudere geschiedenis van de honderden dorpen waarmee het Limburgse land bezaaid is, is al veel vastgelegd door onze heemkundevorsers. Dat is belangrijk, want dat platteland is bepalend voor het dagelijkse leven en de cultuur in Limburg. Sinds enkele jaren verschijnen ook publicaties over de verandering van dit platteland in de vorige eeuw, de twintigste, die we vaak zelf voor een groot deel hebben meegemaakt. Het was een eeuw met niet alleen twee wereldoorlogen, maar ook met doorbraken als het gaat om (internationale) bereikbaarheid, economie en technologie. Eeuwenlang veranderde het leven in onze dorpen nauwelijks, maar de vorige eeuw bracht een enorme versnelling daarin. Er is over die eeuw al veel gepubliceerd als het gaat om de mijnindustrie, de oorlogsjaren en de ontkerkelijking. Nu komt er

ook aandacht voor de vraag hoe de vernieuwingen van de twintigste eeuw doorwerkten in de kleine gemeenschappen.

Te noemen zijn bijvoorbeeld Theo Beckers' prachtige boek *De kwestie Maasniel. Strijd om eigen identiteit* (2006), waarin hij beschrijft hoe economie en demografie leidden tot schaalvergroting en tot opslokken van een zelfstandige gemeente door het uitdijende Roermond. Het is tegelijk een studie naar lokale machtsverhoudingen.

Pierre Hupperts schreef *Het dorp en mijn familie. Gulpen en de familie Hupperts 1810-2010* (2021), een uitvoerige, rijk geïllustreerde studie van dit dorp, waarin ook de regionale economie en het sociale en culturele leven aan bod komen.

Leo Willems werkte aan *Boeren in de Roerstreek. Afkomst en leven van Maria Puts (1873-1952) boerin in Posterholt* (2013). Daarin beschrijft hij hoe het dorp veranderde, doordat de keuterboeren gedwongen werden grootschaliger te werken en hoe hun kinderen ander werk moesten gaan zoeken. Zelf heb ik vorig jaar geprobeerd een bijdrage te leveren met *Leven aan de Roer. Het begin van de moderne tijd in Vlodrop 1870-1935*.

Onlangs ontdekte ik in de aanwinstencatalogus van de Roermondse boekhandelaar Theo Boom een boek van Huub Frencken, *Lokaal bestuur in Limburgse dorpen. Sjra Frencken, burgemeester in Wessem en Voerendaal 1949-1969* (2023). De zoon heeft daarin het professionele functioneren van zijn vader gereconstrueerd. Ook dit boek legt vast hoe het Limburgse platteland in de vorige eeuw, na 1945, in hoog tempo veranderde. Burgemeester Frencken kreeg bijvoorbeeld in 1949 bij zijn benoeming in Wessem van de gouverneur de opdracht mee 'Maak het dorp schoon', omdat de straten van Wessem permanent onder de stront lagen van de koeien die dagelijks uit hun stal naar de gemeenteweide werden geleid. Vier jaar later had de burgemeester de opdracht voltooid.

Maar tot dat moment had het Maasdorp dus een heel ander straatbeeld (en straatgeur). Dat is pas tachtig jaar geleden. Frencken sr. was voorheen ambtenaar geweest en bekwaamde zich in eindeloos polderen met de dorpsgenoten om tot besluiten te komen. In zijn tweede gemeente, Voerendaal, ging het om zaken als de uitbreiding van het dorp om de woningnood op te lossen, de ruilverkaveling en gemeentelijke herindeling. Dat waren onderwerpen die in de jaren vijftig tot zeventig in bijna alle Limburgse gemeenten aan de orde waren. Specifiek voor Voerendaal waren zaken als een naturismekamp, gemengd zwemmen en de schade aan woningen door de mijnbouw.

Met respect beschrijft Huub Frencken hoe burgemeesters in die tijd met slechts een handjevol mensen toch een dorp moesten besturen en tot ontwikkeling brengen, waarbij op elk dubbeltje moest worden gelet. Hij ontkomt niet aan de beschrijving van het pijnlijke afscheid dat zijn vader moest beleven. Met een slok op botste hij tegen een geparkeerde auto. Hoewel Frencken verder een vlekkeloze staat van dienst had en de gemeenteraad vond dat het hem vergeven kon worden, waren de gouverneur en de minister onverbiddelijk en werd hij gedwongen ontslag te nemen, al kreeg hij dat 'eervol'.

Het boek van Frencken is een goede illustratie van de waarde van onderzoek naar bestuurlijke processen en besluiten. Die gaan immers altijd over hoe een gemeenschap verandert. Tot voor enkele decennia speelden de burgemeesters daarin een grote rol, veel meer dan nu. Voor dit soort publicaties is onderzoek in gemeentelijke archieven natuurlijk onmisbaar, te meer omdat de regionale kranten nog heel lang weinig kritisch op gezagsdragers waren of juist heel partijdig voor de een of andere factie in het dorp. *Delpher* is een belangrijk instrument voor onderzoek, maar voor een evenwichtig beeld blijft snuffelen in oude papieren onvermijdelijk.